

ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОГО КРАЄЗНАВСТВА ПЕТРО ТРОНЬКО

Вивчення краєзнавства є необхідним для кожного свідомого громадянина України. Не знаючи минулого, не можна побудувати майбутнє. Батьком українського краєзнавства можна вважати Петра Тронька, він зробив великий внесок у розвиток вітчизняного краєзнавства.

Петро Тимофійович Тронько (1915–2011) – славний син українського народу, великий патріот, Герой України, державний і громадський діяч, академік НАН України, доктор історичних наук, професор, лауреат Державної премії СРСР, заслужений діяч науки і техніки України. Свого часу завідувач відділу регіональних проблем історії України Інституту історії України НАН України, голова Головної редколегії науково-документальних серій книг, багаторічний голова Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, головний редактор інформаційно-методичного бюлетеню, пізніше журналу «Пам'ятки України», голова правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олесья Гончара, голова Національної спілки краєзнавців України. Це був видатний український учений, досвідчений організатор краєзнавчого руху, подвижник збереження історико-культурної спадщини України, який все життя служив українському народові та зробив значний внесок у розбудову нашої держави.

У березні 1978 року Петро Тронько був обраний академіком і віце-президентом Академії наук УРСР. Президія АН УРСР у березні 1979 року прийняла постанову про створення в Інституті історії відділу історико-краєзнавчих досліджень, який очолив П. Т. Тронько. Велике методологічне значення для подальшої активізації краєзнавчих досліджень мали підготовлені у відділі праці: «Історичне краєзнавство в Українській РСР», «Основні підсумки і подальші завдання історико-краєзнавчих досліджень», «Деякі питання розвитку історичного краєзнавства в Українській РСР» та ін. Працював із Дмитром Лихачовим під час підготовки та проведення IX Світового конгресу славістів, що проходив в Києві в 1984 році. У 1967–1988 рр. – голова правління Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Особисто супроводжував до Києва золоту пектораль, знайдену Б. М. Мозолевським 21 червня 1971 року в кургані Товста Могила біля міста Покров Дніпропетровської області УРСР.

За його ініціативою, підтримкою та безпосередньою участю розгорталася робота зі створення Музею народної архітектури та побуту України в Пирогові, Національного музею-заповідника запорозького козацтва у Запоріжжі, Меморіального комплексу «Національний музей історії України у Другій світовій війні» та ін. Будучи заступником голови РМ УРСР, керував проектами зі створення і будівництва палацу культури «Україна» в Києві, встановлення пам'ятників видатним історичним діячам, заснування державних заповідників та музеїв. Ініціював здійснення наукового обґрунтування і відзначення 1500-річчя Києва, а також низки ювілеїв історичних міст республіки. Радник Президента України з питань історико-культурної спадщини (01.1996–01.2000), голова Комісії з питань відтворення видатних пам'яток історії та культури при Президентові України (12.1995–11.2001). У 1996–2011 рр. – голова правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені О. Гончара. Очолював Міжвідомчу координаційну раду з питань краєзнавства при Президії НАН України, був головним редактором журналів «Пам'ятки України», «З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» та «Краєзнавство». Член Шевченківського комітету. Голова ради Міжнародної організації «Харківське земляцтво». Голова наглядової ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

П. Т. Тронько був ідейним натхненником і головою Національної спілки краєзнавців України (1990–2011). Не в останню чергу завдяки невтомній праці Петра Тимофійовича, НСКУ стала однією з найвпливовіших національних творчих спілок в Україні.

Пам'ять про краєзнавчу діяльність Петра Тимофійовича увічнено в музеї. Музей Фундації Петра Тронька – музей-садиба у селі Веприк Бобровицького району на Чернігівщині. Приміщенням для музею стала родинна садиба Анатолія Серикова – засновника журналу «Пам'ятки України», який тривалий час товаришував із краєзнавцем Петром Троньком. Петро Тимофійович любив гостювати в родині Анатолія Серикова в селі Веприк на Чернігівщині й мав тут свою окрему кімнату. В експозиції музею представлено побутові сільські речі, одяг, рукописи, плівки, записи, посуд Петра Тронька. В кімнаті відновлено сільський інтер'єр радянської доби 1950-х рр. Зовні на споруді є меморіальна дошка Петра Тронька. Відкрита також 11 липня 2015 року. Наступного, 2016 року, в Національному музеї народної архітектури та побуту України відкрито будинок-музей П. Т. Тронька. На честь краєзнавця названо вулиці в Киві та Харкові.